

COLLEGIUM THEOLOGICUM
DISPUTATIO SYNOPTICA II.

De
REVELATIONE DIVINA
in genere, & De SCRIPTURA S. in specie.

PRÆSIDE,
ENEVALDO SVENONIO, Q. G. A. S. S. Th. D.

& Prof. P. nec non H. r. Inspect. Stip.

Respond. PETRO BODELIO, Smol. S. R. M. Al.

Examinanda Aboæ, in Audit. Max. ad diem 22, Feb. A. g. 1662.

THE S. I.

Dixi Theologiæ causam, puta principium esse, esse *Divinam Revelationem, qua est actus, quo sese Deus humano generi per verbum suum patefecit ad salutarem ejus informationem.* Principium cognoscendi vero est: quidquid Dominus *DIXIT*, reverentè credendum est.

II. Distingvitur autem Revelatio hæc nobis hominibus facta, non solum à raptu, somnijs, apparitionib⁹ ac visionibus &c. Sed & ab eâ quæ Angelis obtingit & beatis in cœlo, quæ fit per visionem & intuitum de facie ad faciem, idq; perfectè, 1. Cor. 13:9. 10. 12. 2. Cor. 5:7. 1. Joh. 3:2. Nunc autem Deum, per verbum, tanquam speculum intuemur, h. e. cognoscimus exterius, à posteriore saltem & quasi per umbram: quæ enim in speculo apparent, imperfectius videntur, & ut dicitur, superficialiter tantum: ibi enim non res ipsæ, sed imagines & species rerum oculis obijciuntur. Conf. Exod. 33:20. 23. Deut. 4:12. Joh. 1:18. c. 5:37. c. 6:45. 1. Tim. 6:16. 1. Joh. 4:11.

III. *Dixis*: Ergo ne scriptura est ænigmatica & obscura? R. *ὡς ἴσως* considerata in hoc scilicet statu, quoad omnia scitu ad salutem necessaria, est satis perspicua & nequaquam ænigmatica; respectu vero futuræ revelationis, instar limpidissimi quidem Speculi est, quod tamen solum imaginem, sed non rem repræsentat 1. Cor. 13:12,

IV. Divinæ Revelationes à Diabolicis & falsis facile discernuntur, per *Revelationis, α. Modum*; Majestate enim singulari & miraculis omnes naturæ vires longissimè excedentibus constabant, quæ non nisi à causa prima proficisci possunt, Exod. 19: 16. seqq. Deut. 4: 11. 12. *β. Materiam*: Deus enim non nisi vera, utilia & salutaria manifestat, ut vel ex hoc caractere discernas inter verum & falsum prophetam, Deut. 18: 22. ubi damnatur nova doctrina; sed c. 13: 1. seqq. damnatur pseudomiraculosa doctrina antiquæ & confirmatæ contradicens. *γ. Scopum*; Deus enim salutem hominum intendit: Diabolus vero, etsi vera nonnunquam & conducibilia proferat, non tamen id amore veritatis & salutis nostræ facit, sed hisce præstigijs repræsentat Angelum lucis, ne supprimatur Draco in herba, Act. 16: 16. 17. 18. 19. Ubi vel voluit videri esse Spiritus Divinus, juxta *Chrys. & Oecumenium*, vel petijt caput Pauli, se ejecturum eundem præsentiscens, & heros suos quæstus divinationum spoliaturum. Confer 2. Cor. 11: 14. Apoc. 12: 7. & 9.

V. Revelavit autem Deus voluntatem suam, vel *Mediatè*, idq; cum per Angelos, ut in V. T. Gen. 19: 13. 2 Reg. 1: 15. Dan. 8: 19. c. 9: 23. Item in N. T. Math. 1: 20. c. 22: 12. 13. Luc. 1: 13. 26. Apoc. 1: 1. c. 22: 6. 10. &c. Tum per homines, ut Prophetas in V. & Apostolos in N. T. Vel *Immediatè*, idq; sub vetere fœdere *πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως*; sed hodie locutus est nobis per filium Ebr. 1: 1.

VI. Aliæ Revelationes sunt meræ fidei; aliæ mixtæ, de ijs se: quæ partim scripturâ, partim naturâ cognita sunt. Illæ vel circa articulos Fidei versantur, vel circa præcepta, vel circa vaticinia de futuris, vel circa historias de rebus præteritis.

VII. Articuli Fidei, præterquam quod alij sunt merè revelati, utpote articulus de Christo, Fide justificante, &c. ut di.

DE REVELATIONE DIVINA. 17

ut dictum, alij una naturâ cogniti, utpote articulus de Deo, Angelis, immortalitate animæ &c. Dividuntur in *Fundamentales*, qui fundamentum fidei concernunt, & sunt vel primarij, qui salvâ fide & salute ignorari nequeunt, quales sunt: *Universalis Dei gratia, universalis Christi redemptio* &c. Vel *secundarij*, quorum non simplex ignorantia, sed negatio & pertinax impugnatio salutis officit V. g. Deum esse infinitum, immensum &c. Et non *Fundamentales*, qui salvâ fide ignorari & negari possunt, ut de Antichristo &c. vide *Διδασκαλ.* Dn. D. Nic. Hun. Symbolum autem Apostolicum universos articulos fidei fundamentales non complectitur, neque adâquata discretionis nota est inter Catholicos & Hæreticos, quod contra hodiernos Syncretistas est observandum. Nulla enim in eo fit mentio justitiæ Christi per fidem nobis imputandæ, quâ notitia nullus salvandorum Carere potest Es. 53: 11. Jer. 23: 6. 1. Cor. 1: 30. 2. Cor. 5: 21. 1. Joh. 5: 11: 12. Gal. 2: 20. Omittit articulum de misericordia Dei universali, nec non universali satisfactione Christi, quorum tamen Lucas in convertendis requirit notitiam, Act. 2: 17. 21. 38. c. 4. 12. c. 10: 43. &c. Neq; si Symbolum illud tanquam sufficiens epitome credendorum ab Apostolis Ecclesiæ Dei fuisset traditum, id Lucas, ceu accuratissimus actorum Apostolicorum Notarius reticuisset.

VIII. Constituit autem Revelationes Divinas formalitè ipsa *Θεοπνευσία*, de quâ Paulus 2. Tim. 3: 16. E qua sequentes suboriuntur proprietates. α. *Veritas*, Ezech. 12: 24. Joh. 17: 17. Quod autem non semper evenerint, quæ veri Prophetæ prædixerint, utpote Jer. 18: 7. Esa. 38: 10. Jon. 3: 4. Respondeo, Comminationes & poenas non raro intelligendas esse sub exceptione poenitentia, uti promissiones sub conditione obedientia. β. *Dignitas*, quia à Deo immediatè patefacta sunt, Esa. 61: 1. γ. *Ceritudo*, Scrutinium enim exquisitum tribuit Spiritus S.

Prophetis, 1. Pet. 1: 10. 11. Et *δ.* *Utilitas*, Deus enim neminem seducit Num. 23: 19.

IX. Præcipua Revelationis Divinæ species est *Scriptura Sacra, qua est verbum Dei, immediatâ Spiritus S. inspiratione, per Prophetas in Veteri, Evangelistas & Apostolos in N. T. literis consignatum, atq; Ecclesia in salutem eternam traditum*, Rom. 1: 16, Pl. 119. 2. Tim. 3: 15. 16. Eph. 2: 20. 2. Pet. 3: 2. Joh. 20: 31. Rom. 10: 17. 1. Cor. 1: 21. 1. Pet. 1: 23. Jac. 1: 21.

X. Non autem definitur, sed titulis suis honorarijs ornatur S. Scriptura, cum nuncupatur à Gregorio M. lib. 4. Epist. 40, *Epistola creatoris ad creaturam suam*. Ab August. in Psal. 57. *Codex Dei*; & passim, *Instrumentum salutis*. A Basilio, *Communis medica animarum officina* &c. Nunc annotabo breviter Scripturæ S. 1. Causas. 2. Objectum. 3. Affectiones. 4. Divisionem.

XI. 1. Causæ sunt, 1. *Efficiens* princeps, est Deus Pater, Luc. 1: 55. Ebr. 1: 1. Filius, Joh. 1: 18. Rom. 15: 18. Et Spiritus S. Act. 28: 25. 2. Pet. 1: 21. adeoq; tota S. Trias, 2. Sam. 23: 1. 2. 3. Ministræ sunt Moyses & Prophetæ in V. T. quos solos audire tenebantur homines ante canonem Novum, Luc. 16: 29. Nec non Evangelistæ & Apostoli in Novo. Evangelia neq; plura numero, neq; pauciora esse quam 4. docet varijsq; modis illustrat & Evangelistis applicat Jrenæus lib. III. Cap. XI. quem pleriq; alij Patres sequuntur. Ambrosius *Prefat. in Lucam*. August. Lib. I. de conf. Evang. Cap. 7. Hieron. proœm. in Matth. T. IX, &c. Apostoli, quos Christus elegerat suarum actionum & concionum *ἀποστόλους καὶ διηγητάς*, Luc. 1: 2. Spiritu veritatis & erroris nescio repleti sunt primo die Pentecostes, post ascensionem Christi, Act. 2: 4.

XII. 2. *Fini*, tendens ad ultimum in definitione indigitatum

gitatum, est tum informatio, 2. Tim. 3: 16. Tum Conversio & Sanctificatio, Pl. 19: 8. Joh. 17: 17. 3. *Forma*, eaq; interna est sensus θεόπνευτος @, in ipsa Scriptura expressus; Externa est ἐβραϊογραφία in V. & ἑλληνογραφία in N. T. Idem tamen semper manet verbi divini semen, sive in agrum fertilem projiciatur, sive non, sive fructum ferat, vel secus, Math. 13. Luc. 8. quod contra *Calvinianos* notandum. 4. *Materia* sunt res lege mandatae & prohibita; & Evangelio promissae, exhibitae vel exhibendae, & quae huc reduci possunt vel sub his comprehendendi, Esa. 8: 20. Joh. 1: 17. Rom. 3: 27. Gal. 3: 21. Et quia Christus est & legis finis Rom. 10: 4. & Evangelij nucleus Joh. 20: 31. Ideo centrum, quo omnia in scripturis referuntur, est idem Salvator mundi Jesus, Pl. 40: 8. Joh. 5: 39. Act. 3: 16. 24. c. 10: 43. Imo Summa S. Scripturae, Esa. 53: 11. Jer. 23: 6. 1. Cor. 2: 2. Gal. 3: 22. ad quem amandum & amplectendum, omnes adhortationes, comminationes, consolationes & consilia diriguntur.

XIII. II. *Objectum* sunt omnes sanæ mentis homines, non verò solum Clerici, ut volunt *Pontificij*: ad omnes enim pertinet finis ejus, nempe informatio ad salutem Joh. 5: 39. Omnibus injuncta lectio & meditatio Scripturae Esa. 34: 16. Deut. 6: 6. c. 31: 12. omnes etiam Deus in fide vult ædificari, Act. 13: 46. 1. Tim. 2: 4. 2. Pet. 3: 9. Confer Luc. 16: 29. Rom. 15: 4.

XIV. III. *Affectiones* primariae sunt. 1. *Authoritas*, quæ à solo Deo dependet, & non ab Ecclesia aut Pontifice Romano, ut *Pontificij* volunt, Ioh. 4: 42. Rom. 14: 5. 12. 1. Cor. 2: 12. 13. Eph. 1: 13. 1. Thes. 2: 13. Stabiliunt insuper Majestatem scripturae, α. *Testimonium* Veteris de Novo, & N. Test. de Vet. Adde in vetere foedere passim reperitur

scriptum: *Hæc dicit Dominus: Deus locutus est omnia hæc verba: Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, Exod. 20: 1. 2. Esa. 50: 1. c. 56: 1. c. 61: 1. Ier. 1: 2, c. 16: 1. c. 21: 1. c. 22: 1. &c. In N. T. passim Salvator Iesus inquit: Amen amen dico vobis. Ioh. 3: 5. 11. Marc. 14: 9. 16. 25. 30. & v. 62, fate-tur Iesus se esse Mundi Messiam, qui hæc locutus est. &c. β. Materia divina, utpote præter præcepta vitæ, & instituta mo-rum sanctissima, ipsa mysteria Fidei, Joh. 3: 12. 1. Tim. 3: 16. γ. Stylus ac genus dicendi prorsus Emphaticum, E. g. Ioh. 18: 6. Act. 5: 5. &c. δ. Veritas, Pl. 119: 43. 86. 142. 160. Ioh. 17: 17. 19. ε. Efficacia, Rom. 1: 16. Heb. 4: 12. 5. Antiquitas & di-vina custodia Luc. 16: 29. ζ. Miracula, martyria & testimonia totius orbis, conf. Act. 1: 8. η. Obsignatio Spiritus S. Rom. 8: 26. 1. Ioh. 5: 6. 8. 9. 10. Contra Novatores ergo notandum est, nihil in tota Scrip. S. esse allatū voluntate humanâ, | 2. P. 1: 21.*

XV. 2. *Perfectio*, quæ in eo consistit, ut credamus scri-pturam S. continere omnia, quæ ad fidem Salvificam, & vitam honestè degendam faciunt; imo ea omnia quæ sci-tu sunt necessaria ad salutem æternam; adeo ut ad hanc obtinendam nequaquam sit opus traditionibus Papæ & verbo non scripto, Deut. 4. 2. c. 12: 32. Pl. 19: 8. Act. 20: 27. c. 28: 23. 2. Tim. 3: 15. seqq. 1. Ioh. 1: 4. Apoc. 22: 13. Unde Clemens Alex. S. Petro tribuit apophthegma, & δὲν ἄρει γράφῃς, nihil sine Scriptura. Chryl. Hom. 6 de Sp. S. quod non est scriptum, non est sentiendum. Ita tamen de perfectione Scripturæ S. loquimur nos Lutherani, ut bo-nis etiam consequentijs relinquatur locus: quomodo enim aliàs crederet quis Christum pro se in individuo esse mor-tuum, & sibi velle remittere peccata? &c. quod diligen-ter contra Socinianos observandum.

XVI. 3. *Perspicuitas*, quæ in scitu ad Salutem neces-sarijs

farijs est satis luculenta ac evidens Scriptura S. habet enim ingenitam & connatam sibi lucem, ut externâ & adscititiâ faculâ non indigeat, vel Papæ, vel Ecclesiæ, vel ullius interpretis: non enim est *ιδίως ἐπιλύσιμος*, sed Lychnus splendens in obscuro loco, 2. Pet. 1: 19. 20. Conf. Deut. 30: 2. Ps. 19: 11. Ps. 119: 105. 114. Prov. 6: 23. Nota: de Temperamento Scripturarum hæc monet B. August. l. 2. de Doct. Christ. c. 6: *Magnificè & Salubritèr Sp. S. ita scripturas modificavit, ut locis apertioribus fami occurreret; obscurioribus autem fastidium detergeret.* Unde patet Scripturæ claritatem & non esse opponendam necessitati precum, vel illuminationi salutaris intelligentiæ, quod contra *Socini* fratres notandum; nec non *Remonstrantes*. Conf. Ps. 119: 18. Esa. 54: 13. Math. 11: 27. Ioh. 6: 45. 2. Cor. 4: 6. β . Neq; excludere interpretationem, modo ea sit, & Fidei conformis, & è Scripturâ primariò accersita. β . Literalis, nisi textus tropum ostendat & explicet. γ . ordinata, h. e. ex scopo, antecedentibus & conseq. deducta. δ . E propria sede dogmatis petita, de quo agitur. ϵ . E clarioribus & plurib; illustrata, Ioh. 5: 39.

XVII. Huc pertinet *potestas* scripturæ judiciaria, quod Scriptura S. sola sit adæquata & infallibilis Norma in rebus fidei ac morum examinandis ac dijudicandis in Ecclesia, Ps. 19: 5. 2. Cor. 10: 16. Gal. 6: 16. Phil. 3: 16. Ideoq; unicè ad S. Scripturam ceu normam revocamur, Deut. 4: 2. c. 12: 28. Ios. 23: 6. Ad quam ceu Regulam unicè provocarunt Christus & Apostoli, Mat 4: 4. c. 22: 29. 31. Mar. 9: 12. Ioh. 5. 43. Act. 3: 20. c. 13: 33. c. 18: 29. c. 26: 22. Unde Irenæus l. 3. c. 1. *Scripturam* fundamentum & columnam fidei nostræ vocat Cyrill. l. IV. dial. *Canonem fidei rectum & perfectum*. Non ergo duo statuenda sunt esse assertionum credendarum principia; quod contra Syncretistas & Novas

tores tenendum est, qui ita sufficere Scripturæ canonem ajunt, ut nihilominus opus sit, ut ei traditio interdum, vel testimonium Ecclesiæ jungatur.

XVIII. Iudicat autem S. Scriptura 1. *Directivè*, quæ juxta factam à seipsa sui interpretationem, homines in fide & moribus dirigit, 2. *Definitivè*, quatenus dirimit controversias, Et 3. *Coactivè*, convincendo sc: conscientias per Spiritum S. Conf. Pl. 105: 5, Pl. 119: 3, Pl. 148: 14. Esa. 2: 4. Dan. 7: 10, Ioh. 12: 43. Rom. 2: 15, Ebr. 4: 12.

XIX. Secundariæ Affectiones sunt 1. *Stabilitas*; tabulis enim insculpenda erat, ut multis seculis incorrupta servaretur ejus ἀσφάλεια Job, 19: 24. Esa, 30: 8. Luc. 1: 3. Phil. 3: 1. 2. *Integritas*, quod scripturæ canon integer sit conservatus & conservandus, Math. 5: 18, Luc. 16: 17. Esa. 40: 8. 1. Pet. 1: 25. De puritate Fontium & eorundem authenticâ dignitate dictum est in Disp. de ling. orient. in Gymn. captiv. rationis hum. pag. 209. seqq.

XX. IV. *Divisio*, qua Scripta Biblica alia sunt *Canonica*. ea quæ; vel Veteris vel N. T. Alia *Apocrypha*: Illa sunt verbum Dei propriè, Ecclesiæ eo fine tradita, ut perpetua ejusdem sint in doctrinâ & vitâ regula, ita dicta ex Pl. 19: 5, 2. Cor. 10: 16, Gal. 6: 16, Christus distribuit ea quæ veteris Testamenti sunt in Mosen, Prophetas & Psalmos Luc. 24: 44. Abraham in Mosen & Prophetas c. 16: 29. Hæc sunt, quæ ad ædificationem morum in Ecclesia, cum fructu legi possunt, & dicuntur Apocrypha, juxta August. l. 11. contra Faustum c. 2 quod occultæ eorum origo non claruit illis, quorum testificatione verarum script. autoritas ad nos pervenit. Sunt autem hi sequentes solum propriè dicti libri ἀπόκρυφοι: Tobias, Judith, Baruch, Libri Maccab. Sap. Ecclesiasticus, Epistola Jeremiæ, Additamenta ad Danielelem, & Supplementum Esther.

Tantum de Scripturâ S.

I.N.I.